

ЕФЕКТИВНЕ ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНИХ КОШТІВ В ПАТ «ДОНБАСЕНЕРГО»

В наш час залишається проблема підвищення ефективності використання оборотних коштів на підприємствах. За останнє десятиліття цій проблемі приділялося недостатньо уваги, незважаючи на те, що місце оборотних коштів у структурі підприємства в ринкових умовах істотно змінилося, з'явилися якісно нові вимоги.

Оборотні кошти — це сукупність грошових коштів підприємства, необхідних для формування й забезпечення кругообігу виробничих оборотних фондів та фондів обігу. Вони поділяються на оборотні виробничі фонди (виробничі запаси, незавершене виробництво, витрати майбутніх періодів) та фонди обігу (грошові кошти на розрахунковому рахунку, дебіторська заборгованість, відвантажена продукція, інші оборотні кошти).

Оборотні кошти виступають, перш за все, як вартісна категорія. Вони в буквальному сенсі не є матеріальними цінностями, тому що з них не можна робити готову продукцію. Оборотні кошти не витрачаються, не затрачуються, не споживаються, а авансуються, повертаючись після закінчення одного кругообігу і вступаючи в наступний.

Визначення необхідної величини оборотних коштів пов'язано з процесом нормування. В умовах збиткової чи низькорентабельної господарської діяльності, зниження платоспроможності підприємства визначення планової потреби в оборотних активах і оборотних коштах є економічно необхідним. При плануванні оборотних коштів необхідно розробити норми запасів планових оборотних засобів, на основі них розрахувати часткові та сукупні нормативи оборотних коштів та встановити норматив власних оборотних коштів.

Для забезпечення підприємству фінансової стабільності величина і частка власних коштів в обороті повинна бути регульованою, підлягати нормуванню.

В сучасних умовах господарювання кожне підприємство робить головний акцент на вирішенні питань стабільності функціонування та максимізації прибутку. Для того, щоб досягти поставлених цілей, потрібна правильно підібрана, чітка та ефективна політика управління активами підприємства, в яких значну роль відіграють оборотні кошти. Брак оборотних коштів ставить підприємство на грань банкрутства, що змушує задуматись над удосконаленням системи управління ними [1].

Грунтовний аналіз показників ефективності використання оборотних коштів дозволить визначити, який рівень оборотних коштів потрібен підприємству, тобто дасть змогу здійснити нормування, визначити їх мінімальну кількість, при використанні якої підприємству буде забезпечена безперервність процесу виробництва, виконання плану реалізації продукції, і, як наслідок, отримання прибутку [2].

На основі проведеного аналізу ефективності використання оборотних коштів намічаються шляхи прискорення їх оборотності (інтенсивності). Прискорення

оборотності досягається різними заходами на стадіях утворення виробничих запасів, виробництва і реалізації готової продукції.

Управління використанням оборотних коштів передбачає реалізацію шляхів прискорення оборотності: інтенсифікація виробничих процесів; економне використання сировинних і паливно-енергетичних ресурсів; вдосконалення організації основного виробництва; вдосконалення організації допоміжного та обслуговуючого виробництва; поліпшення роботи з постачальниками; поліпшення роботи зі споживачами продукції; застосування логістичних підходів в управлінні [3].

Ефект прискорення оборотності оборотних коштів виражається в їх вивільненні. Розрізняють абсолютне і відносне вивільнення оборотних коштів. Абсолютне вивільнення відображає пряме зменшення потреби в оборотних коштах. Відносне вивільнення відбиває як зміна суми оборотних коштів, так і зміна реалізованої продукції за цей період. Щоб його визначити, потрібно обчислити потреба в оборотних коштах за звітний рік виходячи з фактичного обороту з реалізації продукції за цей період і оборотності в днях за попередній рік. Різниця дає суму вивільнення коштів.

Ефективність використання основних виробничих засобів залежить від безлічі найрізноманітніших чинників, серед яких передусім слід виділити оптимальний рівень фондозабезпеченості, раціональну структуру основних засобів, пропорційність між основними і оборотними коштами, технологію і організацію виробництва, організацію та мотивацію праці, використання досягнень павуки і техніки і т.д.

Публічне акціонерне товариство «Донбасенерго» — енергетична компанія України, яка займається виробництвом електричної й теплової енергії, постачанням теплової енергії, ремонтом та налагодженням тепломеханічного та електричного обладнання, виготовленням запасних частин, проектувальними роботами. Входить до сфери управління НАК «Енергетична компанія України» [4].

Енергогенеруюча компанія ПАТ «Донбасенерго» займає частку ринку 3,9 % у загальній структурі виробництва електроенергії в Україні і 10,4 % - у структурі теплової генерації.

Основним видом продукції ПАТ «Донбасенерго» є електроенергія, частка якої в загальному обсязі товарної продукції складає 97,7 %.

Жодне виробництво і реалізація не відбувається без витрат. Але для ефективної діяльності необхідно, щоб дохід перевищував витрати, тому що в іншому випадку фірму чекає занепад.

У таблиці 1 розглянемо структуру та динаміку елементів операційних витрат.

Таблиця 1

Структура та динаміка елементів операційних витрат ПАТ «Донбасенерго» за 2014-2015 рр., тис. грн.

Елементи витрат	2014 р.	2015 р.
Матеріальні затрати	2 902 675	3 306 488
Витрати на оплату праці	438 014	471 951
Відрахування на соціальні заходи	163 968	158 952
Амортизація	131 877	139 017

Інші операційні витрати	402 788	1 662 870
Разом	4 039 322	5 739 278

Аналізуючи дану таблицю, можемо зробити висновки що у 2015 році матеріальних затрат більше ніж у 2014 на 403 813 тис. грн. Витрати на оплату праці порівняно з 2014 роком збільшилися на 33 937 тис. грн., наслідком цього може бути підвищення заробітної плати. Відрахування на соціальні заходи у 2015 році зменшилися на 3,1%. Амортизація зросла на 5,1%.

У процесі аналізу Товариства важливо вивчити якісний склад оборотних активів, які знаходяться в обороті та характеризуються ступенем ліквідності, ступенем фінансового ризику. Склад і структура оборотних активів підприємства, що досліджується, за період з 2014 р. по 2015 р. наведені у таблиці 2.

Таблиця 2

Склад і структура оборотних активів підприємства «Донбасенерго» за 2014-2015 рр., тис. грн.

Складові оборотного капіталу	2014 р.	2015 р.
Виробничі запаси	274 419	381 411
Біологічні активи	0	0
Незавершене виробництво	12 425	20 956
Готова продукція	3627	4655
Дебіторська заборгованість	192 789	1 549 772
Грошові кошти та їх еквіваленти	216 543	137 051

По даній таблиці, можемо зробити висновок що майже всі дані зросли порівняно з 2014 роком, крім грошових коштів та їх еквівалентів.

Як правило, розмір власного оборотного капіталу на підприємстві не є величиною постійною. Він щорічно змінюється у зв'язку із збільшенням чи зменшенням обсягу виробництва, асортименту продукції, умов постачання і збуту тощо. У такому разі Товариство змушено звертатися до залучення короткострокових кредитів банку та інших джерел формування оборотних активів. Склад і структура джерел формування оборотних коштів наведені у табл. 3.

Таблиця 3

Склад і структура джерел формування оборотних коштів ПАТ «Донбасенерго» за 2014-2015 рр., тис. грн.

Показники	2014 р.	2015 р.
Власний капітал	236 443	236 443
Короткострокові кредити банків	326 304	0
Поточна кредиторська заборгованість: за довгостроковими зобов'язаннями	452 821	348 414
за товари, роботи, послуги	585 725	2 290 580
за розрахунками з бюджетом	117 936	397 048
за розрахунками зі страхування	7662	13197

за розрахунками з оплати праці	16 092	21 109
--------------------------------	--------	--------

Розміщення оборотних коштів у сфері виробництва та обігу, співвідношення окремих елементів, формування виробничих запасів виробництва безпосередньо відображається на господарській діяльності підприємства. Тому важливо проводити аналіз структури оборотних активів, щоб знати розміри їх вкладень на різних стадіях кругообігу, виявити тенденцію співвідношень між собою окремих її елементів. У процесі аналізу підприємства важливо вивчити якісний склад оборотних активів, які знаходяться в обороті та характеризуються ступенем ліквідності, ступенем фінансового ризику. Можемо зробити висновок, що ПАТ «Донбасенерго» досить ефективно використовує оборотні кошти, незважаючи на труднощі, які виникають в останній час.

Ефективність використання оборотних коштів оцінюють за допомогою системи показників, до яких належать: тривалість обороту оборотних коштів, днів; коефіцієнт обороту оборотних коштів; коефіцієнт завантаження оборотних коштів; рентабельність оборотних коштів, %; коефіцієнт збереження власних оборотних коштів.

Аналіз ліквідності підприємства. Значення коефіцієнтів ліквідності погіршувалося протягом останніх 2 років.

Як свідчать приведені розрахунки, ліквідність підприємства у поточному періоді за усіма показниками знизилась. Стан платоспроможності слід визнати достатньо напруженим. Більш того, на кінець звітної періоду і коефіцієнт покриття, і коефіцієнт швидкої ліквідності ще більше зменшилися. На звітну дату Баланс не є ліквідним.

Аналіз фінансової стійкості

Частка власного капіталу у структурі пасиву балансу становить 23%. Це вказує на недостатню фінансову стійкість підприємства, крім того значення коефіцієнту фінансового ризику має достатньо велике значення на протязі усього аналізованого періоду.

Аналіз ділової активності підприємства за 2014-2015 рр. відповідно:

- коефіцієнт оборотності активів - 1,3738; 1,5852
- коефіцієнт оборотної дебіторської заборгованості - 8,9959; 7,2501
- коефіцієнт оборотності матеріальних запасів - 9,1096; 6,4552
- коефіцієнт оборотності власного капіталу - 5,8751; 7,1889

За результатами аналізу ділової активності підприємства можна зробити наступні висновки: коефіцієнти оборотності активів, основних засобів та власного капіталу відповідають позитивним тенденціям до збільшення, що свідчить про покращення ефективності їх використання, але при цьому коефіцієнт оборотності запасів за останній звітний рік знизився внаслідок надлишкової складової, що негативно вплинуло на загальну ліквідність використання запасів [5].

Дослідження показали, що хоча підприємство досить ефективно використовує наявні оборотні ресурси, все ж є резерви для підвищення ефективності їх використання.

Відомо, що критерієм ефективності керування оборотними коштами служить фактор часу. Чим довше оборотні кошти перебувають в одній і тій же формі (грошовій або товарній), тим за інших рівних умов нижче ефективність їхнього використання, і навпаки.

Список використаних джерел:

1. Баканов М.І. Теорія економічного аналізу / М. І. Баканов, А. Д. Шеремет // : Підручник. - 4-е вид-во; - М.: Фінанси та статистика, 2011. – 416 с.
2. Білейченко О. Структура обігових коштів в умовах ринкової економіки // Фінанси України. - 2013. - №5 - С. 70 - 72.
3. Показники ефективності використання оборотних коштів та шляхи прискорення оборотності [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://stud.com.ua/20773/ekonomika/pokazniki_efektivnosti_vikoristannya_oborotnih_koshtiv_shlyahi_priskorennya_oborotnosti
4. Офіційний сайт ПАТ «Донбасенерго» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // www.de.com.ua
5. Лепейко Т.І. Сутність оборотних коштів та їх аналіз на підприємстві/ Т.І. Лепейко, Є.Г. Ромаза // Вісник Університету банківської справи Національного банку України. – 2012. - №1 (13). – с.215-218.